

Strabrechts Broek

Broedvogelkartering 2022

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
1.1	Ligging	3
1.2	Vogelmonitoring	5
1.3	Gebruikte methode	5
1.4	Het weer in 2022	5
2	Broedvogelkartering Strabrechts Broek 2021	7
2.1	Inventarisatiedata 2022	7
2.2	Soortbeschrijvingen broedvogels	7
2.2.1	Aantal territoria	7
2.2.2	Grauwe Gans, 5 territoria	8
2.2.3	Grote Canadese Gans, 1 territorium	8
2.2.4	Nijlgans, 1 territorium	9
2.2.5	Wilde Eend	9
2.2.6	Fazant, 2 territoria	10
2.2.7	Waterhoen, 1 territorium	10
2.2.8	Kleine Plevier, 1 territorium	11
2.2.9	Tureluur, 2 territoria	11
2.2.10	Holenduif, 1 territorium	12
2.2.11	Hout duif, 1 territorium	12
2.2.12	Koekoek, 1 territorium	13
2.2.13	Groene Specht, 1 territorium	13
2.2.14	Grote Bonte Specht, 2 territoria	14
2.2.15	Witte Kwikstaart, 2 territorium	14
2.2.16	Winterkoning, 2 territoria	15
2.2.17	Roodborstapuit, 2 territoria	15
2.2.18	Merel, 3 territoria	16
2.2.19	Zanglijster, 2 territoria	16
2.2.20	Sprinkhaanzanger, 1 territorium	17
2.2.21	Bosrietzanger, 2 territoria	17
2.2.22	Kleine Karekiet, 1 territorium	18
2.2.23	Spotvogel, 1 territorium	18
2.2.24	Grasmus, 3 territoria	19
2.2.25	Tuinfluitier, 2 territoria	19
2.2.26	Zwartkop, 4 territoria	20
2.2.27	Tjiftjaf, 2 territoria	20
2.2.28	Pimpelmees, 1 territorium	21
2.2.29	Koolmees, 2 territoria	21
2.2.30	Boomkruiper, 2 territoria	22
2.2.31	Wielewaal, 1 territorium	22
2.2.32	Grauwe Klauwier, 2 territoria	23
2.2.33	Ekster, 1 territorium	24
2.2.34	Spreeuw, 1 territorium	24
2.2.35	Vink, 2 territoria	25
2.2.36	Putter, 4 territoria	25
2.2.37	Geelgors, 2 territoria	26
2.3	Conclusies en aanbevelingen	26
2.4	Soortbeschrijvingen niet broedvogels	27
2.4.1	Aanbevelingen	27
3	Literatuur	28

1 Inleiding

Heeze, oktober 2022

Het gebied rondom de Rielloop was van oudsher een moeras, met veel afwisseling in planten en dieren. Eind jaren '40 werd het moeras omgezet naar grasland voor de landbouw. Hiervoor is grond uit de omgeving aangevoerd. Op de detailkaart hieronder is uit 1950 is goed te zien dat het gebied indertijd (1950) nog moeras was.

Vanaf juli 2021 tot het begin 2022 heeft het Waterschap De Dommel werkzaamheden uitgevoerd op het terrein zodat hier weer een moeras kan ontstaan. Hiervoor is zo'n 30 à 40 cm grond afgeplagd en afgevoerd.

Meer informatie van het project vindt u hier:

<https://youtu.be/NJK2VIJUNFU>

1.1 Ligging

Het gebied het Strabrechts Broek (20,6 ha) is gelegen in de Gemeente Heeze-Leende. Het gebied is eigendom van het Brabantse Landschap. Het wordt begrensd door de Herbertusbossen (Brabants Landschap) aan de zuidzijde, het beekdal van de Kleine Dommel aan de westzijde, de Strabrechste dijk aan de Noordzijde en de Strabrechtse Heide (Staatsbosbeheer) aan de Oostzijde. De Kleine Dommel is een samenvloeiing van de Grote Aa en de Sterkselse Aa. Deze samenvloeiing is enkele honderden meters zuidelijk. De Rielloop is een in de twintiger jaren van vorige eeuw gegraven beek om het water van de Strabrechste Heide af te voeren. Enkele jaren geleden is deze beek ondieper gemaakt om meer water op de Strabrechste Heide te behouden.

Strabrechtse Dijk. Deze verbindt Heeze met de Strabrechtse Heide

Afwatering van de Herbertusbossen

Kleine Dommel

Hieronder een satellietfoto van het gebied. Deze is nog van voor de herinrichting.

1.2 Vogelmonitoring

Een woord van dank gaat in de eerste plaats uit naar de waarnemers (Ineke Thijs, Marie Ruiter, Mari de Bijl en Geert Engels, die vele uren van hun vrije tijd in hun hobby vogels kijken besteden. Daarbij dient vermeld te worden dat deze personen regelmatig vergezeld worden door anderen die in staat worden gesteld zich het inventariseren eigen te maken. Uiteraard ook voor hen een woord van dank.

Daarnaast wil ik Brabants Landschap, en dan vooral Mari de Bijl bedanken voor de mogelijkheid die zij ons tellers bieden om het gebied te inventariseren. De tellers zijn namelijk daardoor ook in staat om op plekken te komen die normaal gesproken niet voor het publiek toegankelijk zijn.

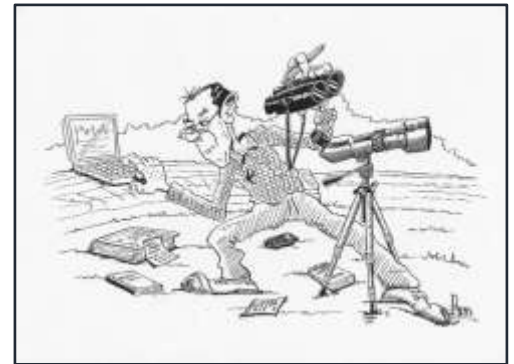
Ook wil ik het Sovon (Sovon Vogelonderzoek Nederland) bedanken. Door het digitale autoclustering systeem is het verwerken van gegevens de laatste jaren aanzienlijk eenvoudiger geworden.

1.3 Gebruikte methode

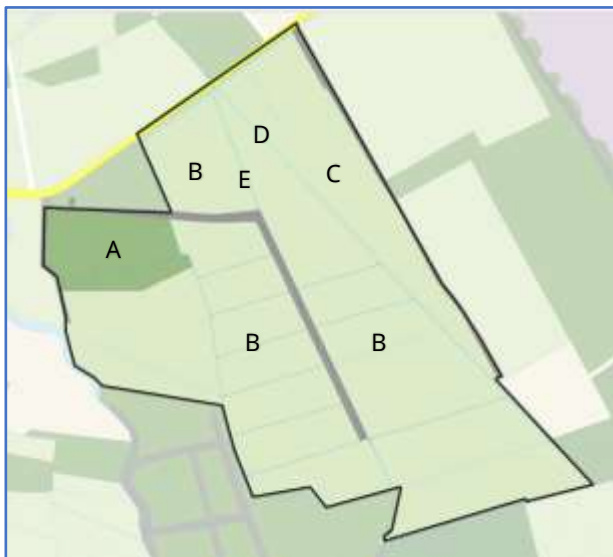
De lijst met geïnventariseerde soorten komt overeen met het Handleiding Sovon broedvogelonderzoek – BMP & kolonievogels (2016) aangevuld met extra soorten uit het BMP “Niet verplichte bijzondere soorten”.

De tellers voeren hun telgegevens/waarnemingen in de database van Sovon in met behulp van de app Avimap in het veld en/of gebruiken daarbij het invoerportaal op de site <https://avimap.sovon.nl/avimap/plots>. De waarnemingen worden door deze applicatie geautoclusterd en door de hoofdteller gecontroleerd en in het rapport verwerkt. De soortenkaartjes worden door Avimap van Sovon gemaakt.

Tekening Gert-Jan Bos (bron Sovon)

1.4 Gebiedsindeling/beschrijving

- A. Loofhout met onder begroeiing van struiken. Hier staan ook diverse dode populieren.
- B. Grasland dat bij hoog water blank komt te staan
- C. Grasland dat verhuurd is voor extensieve begrazing door paarden
- D. Rieloop: over het hele traject zijn wortelstronken aangebracht dit om de stroomsnelheid wat te laten variëren
- E. Oude afwateringssloot
Verder zijn er aan de randen bomen struiken.
Op diverse plekken zijn struwelen aanwezig.

Aan het einde van de winter was het hele gebied praktisch een watervlakte. Naarmate de zomer warmer werd verdween het water uit alle laagtes en bleven er nog maar schaars begroeiende zandvlaktes over. De Rieloop heeft de hele zomer water gehouden.

1.5 Het weer in 2022

- Januari: zacht.
- Februari: zacht met veel neerslag en weinig zonuren.
- Maart: warm en extreem zonnig en droog.
- April: begon koud maar tweede helft verliep zeer zonnig.
- Mei: begon met veel zon en droogte. Einde van de maand was fris.
- Juni: was zeer warm, zeer zonnig en droog.
- Juli: zeer warm, erg droog en ook zeer zonnig
- Augustus: zeer warm, erg droog en ook zeer zonnig

2 Broedvogelkartering Strabrechts Broek 2021

2.1 Inventarisatiedata 2022

Datum	Dagdeel
14 april	zonsopkomst
21 april	middag
28 april	zonsopkomst
10 mei	avond
22 mei	avond
26 mei	zonsopkomst
3 juni	zonsopkomst
15 juni	zonsopkomst
20 juni	zonsopkomst
23 juni	middag

In totaal hebben er in de periode van 14 april tot 24 juni 10 (deel)bezoeken plaats gevonden. Het gebied is ook 's-avonds bezocht.

2.2 Soortbeschrijvingen broedvogels

2.2.1 Aantal territoria

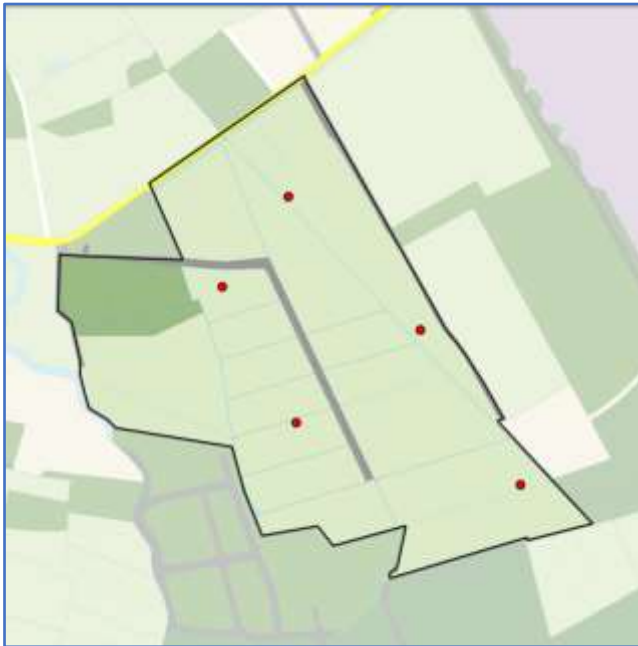
Soort	Maximaal aantal
Grauwe Gans	5
Grote Canadese Gans	1
Nijlgans	1
Wilde Eend	8
Fazant	2
Waterhoen	1
Kleine Plevier	1
Tureluur	2
Holenduif	1
Houtduif	1
Koekoek	1
Groene Specht	1
Grote Bonte Specht	2
Witte Kwikstaart	2
Winterkoning	2
Roodborsttapuit	2
Merel	3
Zanglijster	2

Soort	Maximaal aantal
Sprinkhaanzanger	1
Bosrietzanger	2
Kleine Karekiet	1
Spotvogel	1
Grasmus	3
Tuinfluitier	2
Zwartkop	4
Tjiftjaf	2
Pimpelmees	1
Koolmees	2
Boomkruiper	2
Wielewaal	1
Grauwe Klauwier	1
Ekster	1
Spreeuw	1
Vink	2
Putter	4
Geelgors	2

De kaartjes geven de waarschijnlijke en zekere broedgevallen of territoria weer van de soort. Er wordt niet specifiek naar nesten gezocht.

Bij elke soort is de landelijk informatie over de “Beschrijving voorkomen – Broedtijd” van de site Sovon Vogelonderzoek | Vind informatie over vogelsoorten opgenomen.
<https://stats.sovon.nl/stats/soorten>

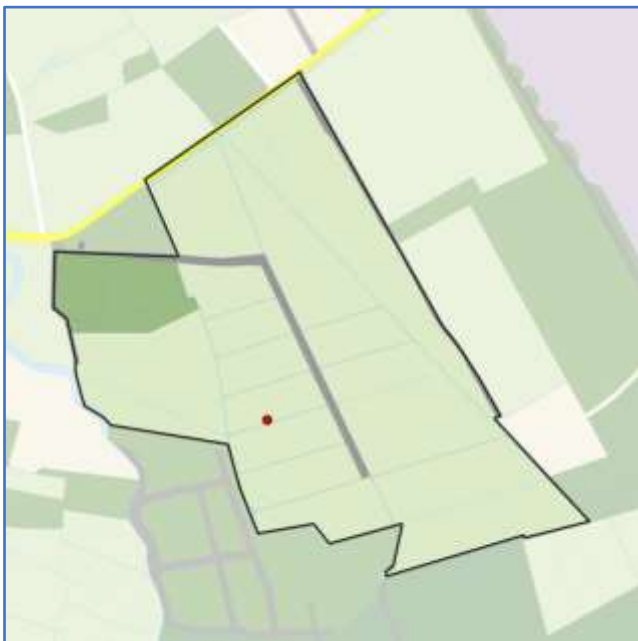
2.2.2 Grauwe Gans, 5 territoria

In de eerste helft van de twintigste eeuw verdween de Grauwe Gans nagenoeg als broedvogel door ontginning van moerassen en bejaging. Uitzetpogingen leidden rond 1970 tot broedpopulaties in Friesland en het Deltagebied, gevolgd door een spontane vestiging in Flevoland. Daarna begon een periode van stormachtige uitbreiding, waarbij alleen de droge en bosrijke streken van Nederland werden overgeslagen. De aantallen broedparen namen toe van hooguit 150 in 1977 naar bijna 9000 in het jaar 2000 en een veelvoud nadien.

In het gebied zijn diverse ganzengezinnen waargenomen

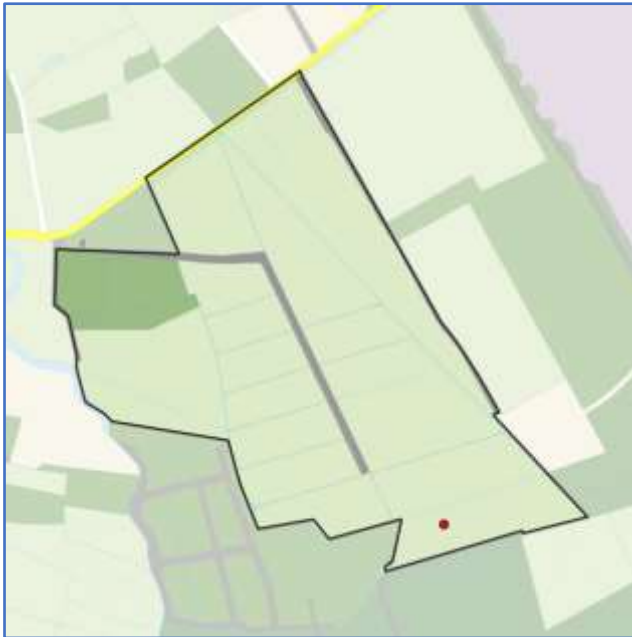
2.2.3 Grote Canadese Gans, 1 territorium

De broedpopulatie bestaat uit nazaten van losgelaten of ontsnapte vogels. De eerste broedgevallen, vanaf 1974, mislukten veelal door afschot en verstoring. Dit hield de stormachtige kolonisatie van Nederland echter niet tegen. Deze vond in eerste instantie plaats vanuit verspreidingskernen zoals in Noord- en Zuid-Holland en het westen en midden van Noord-Brabant. Nog steeds zijn deze provincies goed voor minstens de helft van de broedpopulatie. Deze omvatte rond 2000 al 1200 paren en groeide daarna sterk door. Door het optreden van ondersoorten, hybriden en nakomelingen van mengparen (bijvoorbeeld met Brandgans of Grauwe Gans) vertoont een deel van de Grote Canadese Ganzen 'onzuivere' kenmerken.

In het gebied is het ganzengezin waargenomen

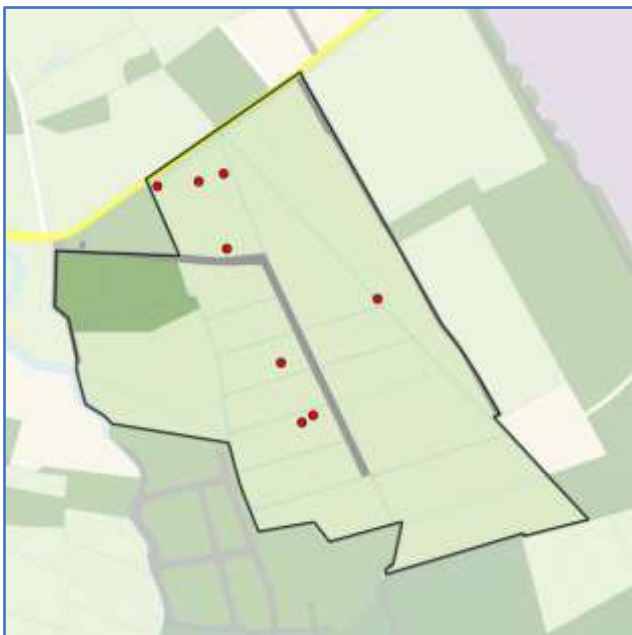
2.2.4 Nijlgans, 1 territorium

Nijlganzen, afstammelingen van losgelaten of ontsnapte siervogels, zijn een bekende verschijning in het landschap. Toch deden ze pas in 1967 hun intrede als broedvogel. Vanuit verspreidingskernen bij Den Haag, Groningen en in het oostelijk Rivierengebied koloniseerden ze grote delen van het land. De hoogste dichtheden vinden we in graslandgebieden met waterpartijen in de laaggelegen delen van vooral West-Nederland en het rivierengebied. De Nijlgans komt eveneens tot broeden in stedelijk gebied en zelfs tot diep in grote bossen, op gekraakte roofvogelnesten. Het succes van deze soort is deels een gevolg van het lange broedseizoen en meerdere broedsels per jaar, tot midden in de winter. Nijlganzen verdedigen zich fel tegen predatoren of andere indringers. Toch zijn er tot dusverre geen aanwijzingen dat dit ten koste van andere watervogelpopulaties gaat

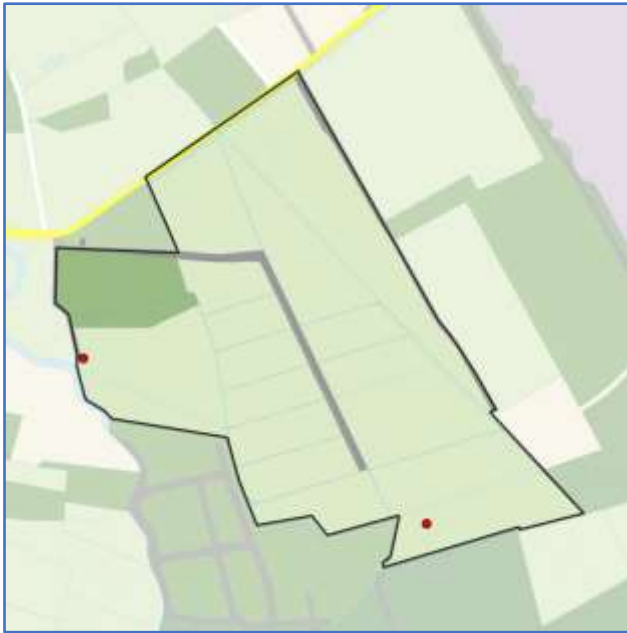
Het gezin is nog tot ver in de zomer gezien

2.2.5 Wilde Eend, 8 territoria

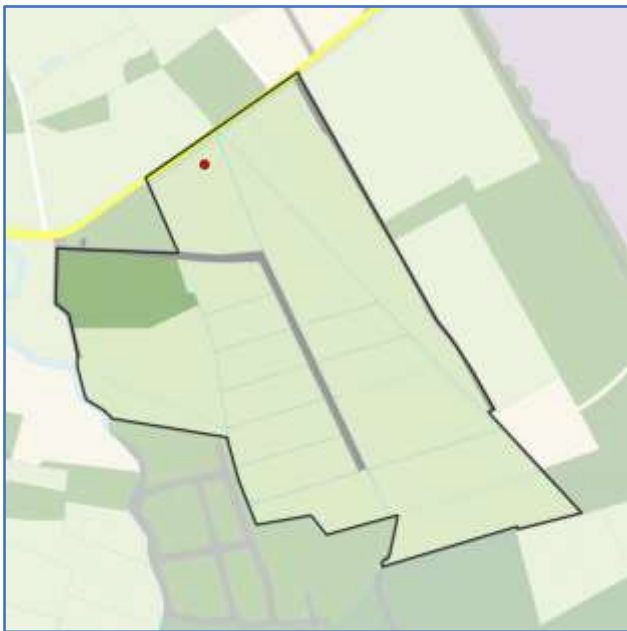
De Wilde Eend is een van de meest verbreide Nederlandse broedvogels. De meerderheid nestelt in de laaggelegen delen van het land, vooral in waterrijke polders en moerassen. Op de hoge gronden is deze eend minder talrijk maar ontbreekt hij zelden; soms broedt hij op grote afstand van water. Ook in stedelijk gebied is de Wilde Eend een gewone broedvogel. Aantallen en verspreiding leken op landelijk niveau lange tijd nauwelijks verandering te ondergaan. Regionale afnames, zoals door verdroging van duinvalleien, werden gecompenseerd door toenames elders. Sinds ongeveer 1990 nemen de aantallen echter om onduidelijke redenen af.

2.2.6 Fazant, 2 territoria

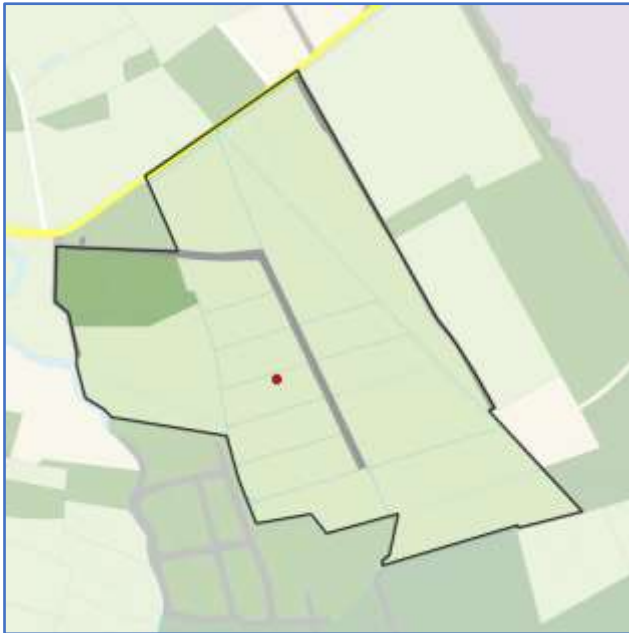
Fazanten komen in grote delen van Nederland voor maar ontbreken in stedelijk gebied en bosrijke omgeving. Ze zijn het talrijkst in agrarisch gebied op de kleigronden van Zuidwest- en Noordoost-Nederland. Rond 1975 kwamen Fazanten nog wijd verspreid voor op de Veluwe en in andere bosachtige gebieden. De verdwijning hier, en de scherpe afname op veel plaatsen elders, is een gevolg van het vanaf 1978 geleidelijk afbouwen van het uitzetbeleid. De onnatuurlijk hoge dichtheden die daarvan het gevolg waren, verdwenen als gevolg van predatie door Vos en Havik, iets dat versneld werd door enkele strenge winters. De afname vlak inmiddels af en de soort weet zich in verschillende delen van het land te handhaven, zij het in lagere dichtheden dan weleer. Illegale uitzet komt overigens nog steeds voor.

2.2.7 Waterhoen, 1 territorium

Alleen in kurkdroge gebieden ontbreken Waterhoentjes. De soort kan al genoeg nemen met de kleinste moerasjes op de droge gronden. Nergens zijn de dichtheden echter zo hoog als in de waterrijke delen van vooral West-Nederland. Hier is het Waterhoen ook, meer dan in het oosten, een bekende bewoner van stedelijke waterpartijen en sloten rond boerenerven. Koude winters hakken erin en droge voorjaren zijn ongunstig. Dat verklaart de dalen in de trendgrafiek. Los daarvan nemen de aantallen echter al tientallen jaren geleidelijk af. De redenen daarvoor zijn onduidelijk. Factoren die genoemd worden zijn onder andere verdroging van moerassen en intensief slootrandenbeheer.

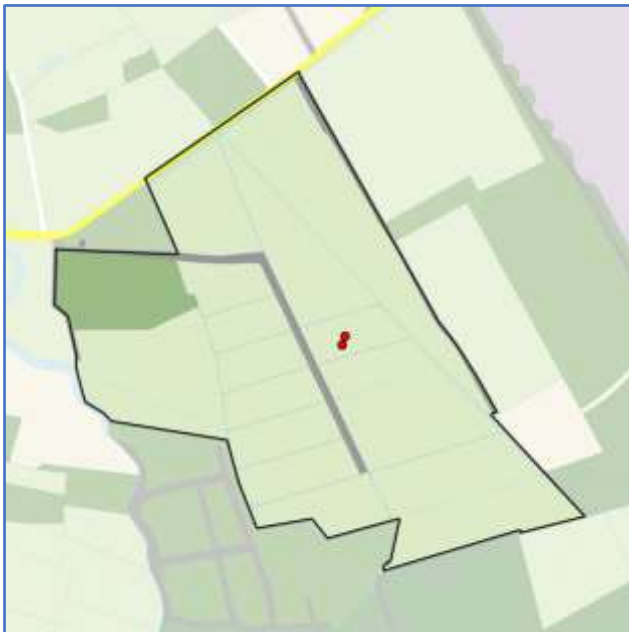
2.2.8 Kleine Plevier, 1 territorium

Kleine Plevieren nestelen op schaars begroeide grond, vaak in de omgeving van enig ondiep zoet water. De broedbiotoop varieert van recente natuurontwikkeling en geplagde heide tot afgravingen, bouwterreinen en rivierstranden. Veel van zulke terreinen zijn maar korte tijd geschikt voor broeden. Daardoor kunnen verspreiding en aantallen op lokale schaal jaarlijks opmerkelijk verschillen. In de eerste helft van de twintigste eeuw was de Kleine Plevier een zeldzame broedvogel. De toename daarna is in de hand gewerkt door het beschikbaar komen van nieuw broedbiotoop in het Deltagebied, maar bijvoorbeeld ook door grote bouwprojecten. Landelijk gezien nemen de aantallen nog steeds wat toe, met flinke jaarlijkse schommelingen.

Er werden regelmatig meerdere, soms wel 4, Kleine Plevieren gezien.

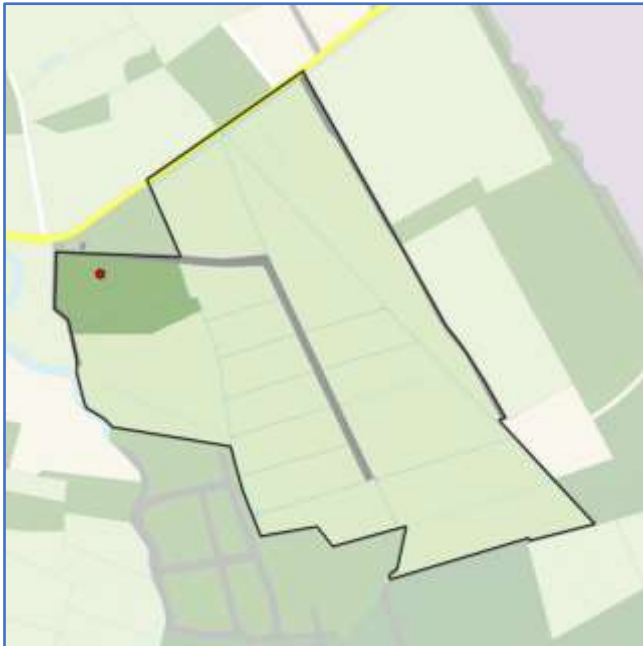
2.2.9 Tureluur, 2 territoria

Tureluurs broeden vrijwel uitsluitend in de lage delen van het land, met de nadruk op kwelders/schorren in Wadden- en Deltagebied, naast natte open graslanden op venige bodem of klei. Het altijd al spaarzame voorkomen op de hogere gronden is sinds ongeveer 1975 gaandeweg uitgedoofd. De landelijke aantallen namen af vanaf 1970 maar bleven vanaf ongeveer 1985 min of meer stabiel, ondanks verdere intensivering van het agrarisch landgebruik. Op kwelders/schorren heeft de Tureluur baat bij extensivering van begrazing, tenzij dit resulteert in een te sterke verruiging van de vegetatie

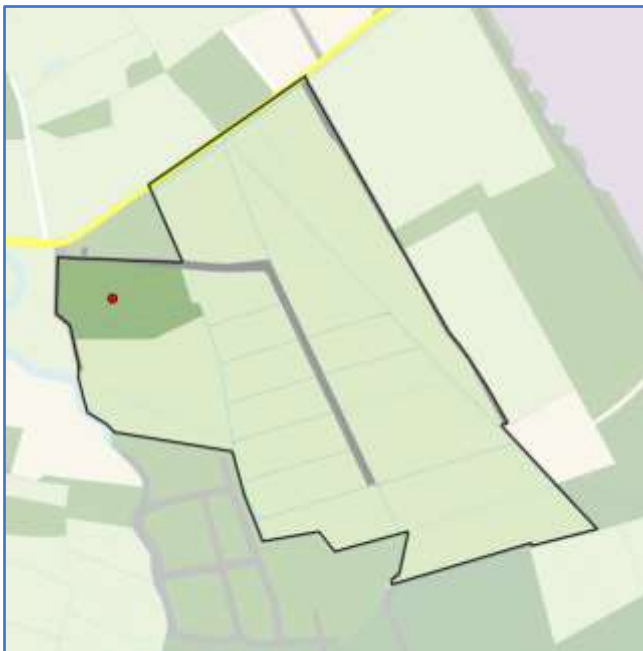
Omdat gedurende de lente het gebied droog is gevallen konden de nesten van grondbroeders makkelijk door de vossen bezocht zijn. Er zijn geen jongen waargenomen.

2.2.10 Holenduif, 1 territorium

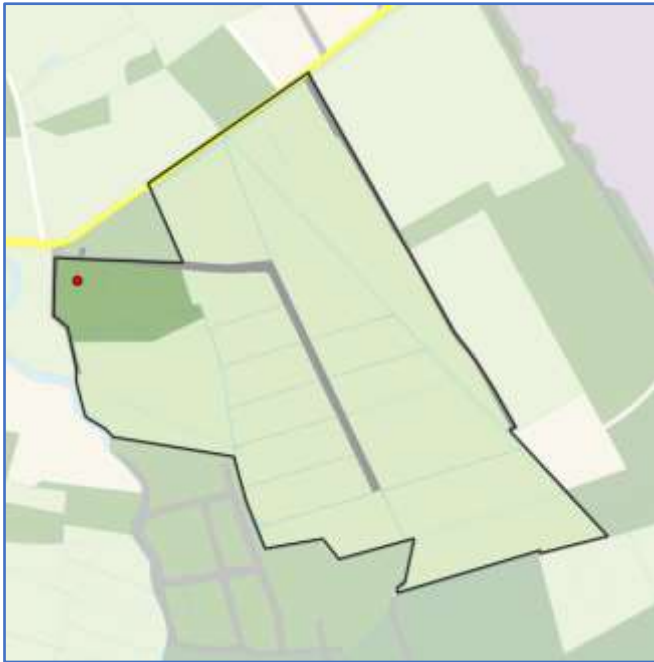
De Holenduif is wijd verspreid maar bereikt de hoogste dichtheid op de zandgronden, met name in kleinschalige landschappen met veel akkerbouw. Grote bosgebieden en bebouwde omgeving zijn dunner bevolkt. In Laag-Nederland is de verspreiding veelal gebonden aan boerderijen en laanbeplanting. De dichtheid is laag in grootschalige kleipolders en zeer open veenweidegebieden. De soort heeft zich opmerkelijk goed aangepast aan het intensieve agrarische cultuurlandschap. Sinds ongeveer 1970 namen de aantallen een tijdlang sterk toe. Misschien was dit deels herstel van een inzinking in de jaren zestig, veroorzaakt door landbouwgif. Tegelijkertijd breidde de Holenduif zich met name in Laag-Nederland fors uit. Sinds 1990 is de stand stabiel.

2.2.11 Houtduif, 1 territorium

Houtduiven ontbreken alleen in de meest boomloze landschappen. De dichtheden zijn het hoogst in kleinschalig agrarisch cultuurland en stedelijk gebied. In grote bosgebieden is de Houtduif vaak schaars. Sinds ongeveer 1975 namen de aantallen in bossen en soms ook cultuurland op de zandgronden af. Vermindering van voedselaanbod, onder andere door de omschakeling van graanteelt op maïsverbouw, was de vermoedelijk belangrijkste factor. Tegelijkertijd namen de aantallen in stedelijk gebied sterk toe. De soort is hier tegenwoordig een van de talrijkste broedvogels. Hij is de Turkse Tortel, die stedelijk gebied eerder koloniseerde, in veel gebieden voorbijgestreefd.

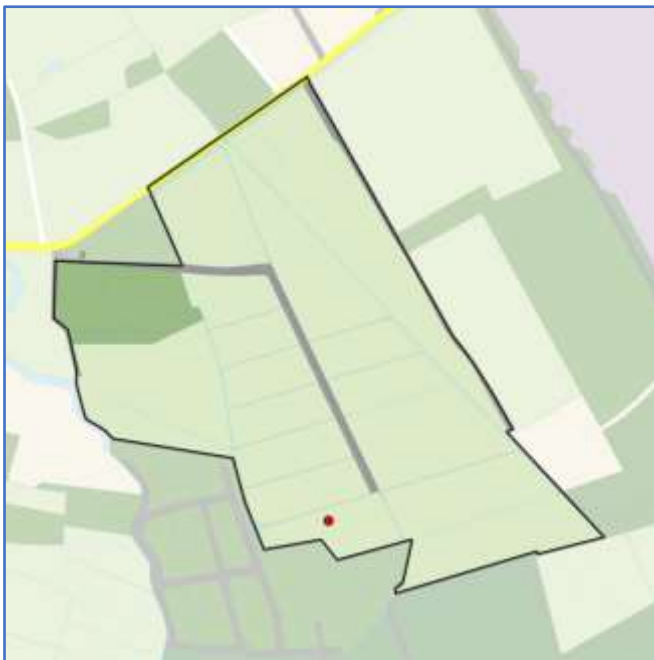
2.2.12 Koekoek, 1 territorium

De Koekoek is wijd verbreid in Nederland, maar is nergens talrijk. Hij bereikt de hoogste dichtheden in moerasgebieden en hier en daar in kleinschalig agrarisch cultuurlandschap. De dichtheid hangt af van het aanbod aan waardvogels. Ieder wijfje specialiseert zich immers op een enkele waardvogelsoort, al legt ze soms ook eieren bij andere soorten. Tegenwoordig vormen Kleine Karekiet, Heggenmus, Graspieper, Witte en Gele Kwikstaart de belangrijkste waardvogels. De stand nam sinds 1985 (en vermoedelijk eerder) flink af, al komt dat door methodologische problemen onvoldoende uit tellingen naar voren. Afname van veel waardvogelsoorten en van voedsel (vooral rupsen) speelt daarbij een hoofdrol.

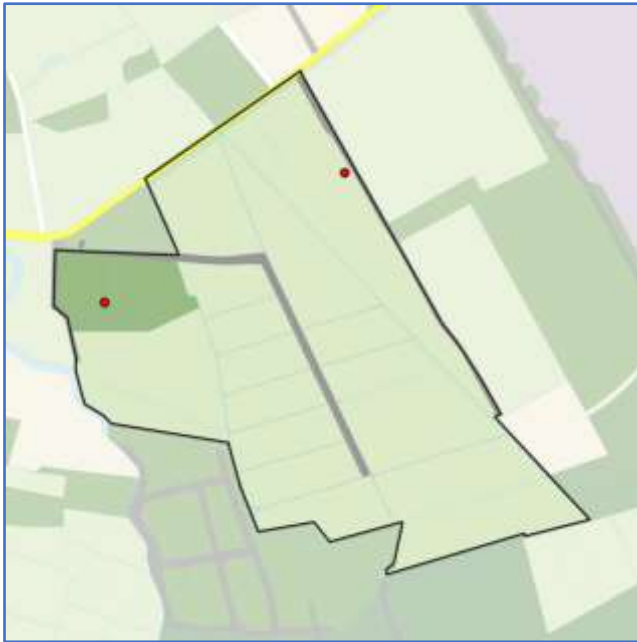
Koekoeken zijn moeilijk te inventariseren. Gedurende het hele broedseizoen zijn er regelmatig koekoeken gezien.

2.2.13 Groene Specht, 1 territorium

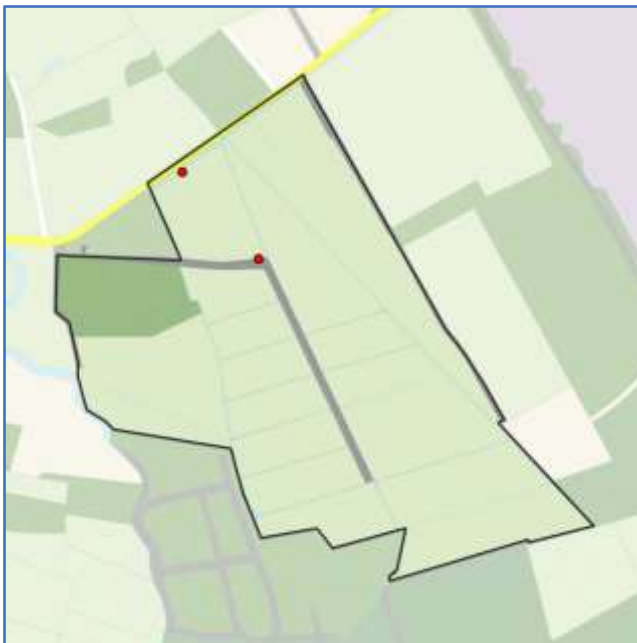
Groene Spechten broeden vooral in kleinschalig cultuurlandschap met veel oude bomen en in de duinen. Grote bosgebieden zijn vaak alleen bezet langs de randen of rond kaalslagen. De soort ontbreekt in grootschalige open landschappen en gebieden met een hoge grondwaterstand. Tussen 1975 en 2000 onderging de verspreiding een opmerkelijke verandering. De soort verdween uit grote aaneengesloten bosgebieden op de zandgronden. Tegelijkertijd nam hij sterk toe in het Deltagebied (door het ouder worden van singels) en het rivierengebied (in feite een terugkeer, nadat hij er in eerdere instantie verdween). Als geheel nam de landelijke stand eerst af, maar sinds 1990 weer fors toe. Een terugval rond 2010 kan samenhangen met enkele sneeuwrijke winters. Ook in het verleden bleek de stand gevoelig voor lang aanhoudende sneeuwperiodes. Iets waarmee de op de grond naar mieren zoekende Groene Specht slecht uit de voeten kan.

2.2.14 Grote Bonte Specht, 2 territoria

Hoe meer bos, hoe meer Grote Bonte Spechten. De dichtheid van deze soort is dan ook het hoogst in de zwaar beboste delen van de zandgronden. Sinds 1975 breidde deze specht zich echter ook uit over de opener delen van het land, zodat hij tegenwoordig alleen nog in de meest boomloze landschappen ontbreekt. De opmars in Laag-Nederland was mogelijk door de toename van opgaande beplanting aldaar. De landelijke stand neemt nog steeds toe, iets dat bevordert wordt door toenemende ouderdom van het Nederlandse bos en extensiever, op meer natuurlijk bos gericht beheer. In beide gevallen betekent dit meer voedsel en nestgelegenheid voor de Grote Bonte Specht.

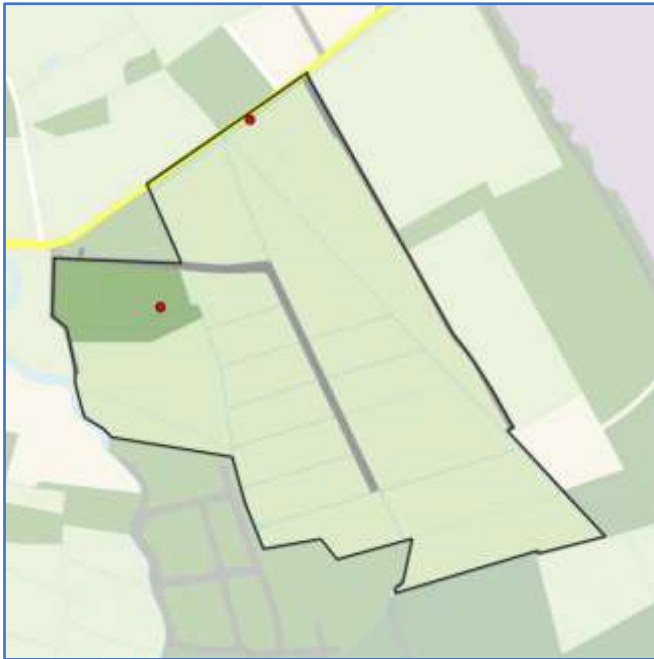
2.2.15 Witte Kwikstaart, 2 territorium

De Witte Kwikstaart is een van de meest verspreide broedvogels, maar komt nergens in hoge dichtheden voor. De soort nestelt vooral op het platteland, vaak op gebouwen of onder bruggen, en met een voorkeur voor de kleinschaliger landschapstypen. Hij bewoont echter ook natuurgebieden, waaronder stuifzanden, duinen of grote kaalslagen in bos, en soms ook stedelijk gebied. De landelijke stand neemt langzaam af. In stuifzand- en duingebieden kan hij slecht uit de voeten met vergrassing of vermossing (effecten van atmosferische depositie), de reden voor de afname elders is onduidelijk.

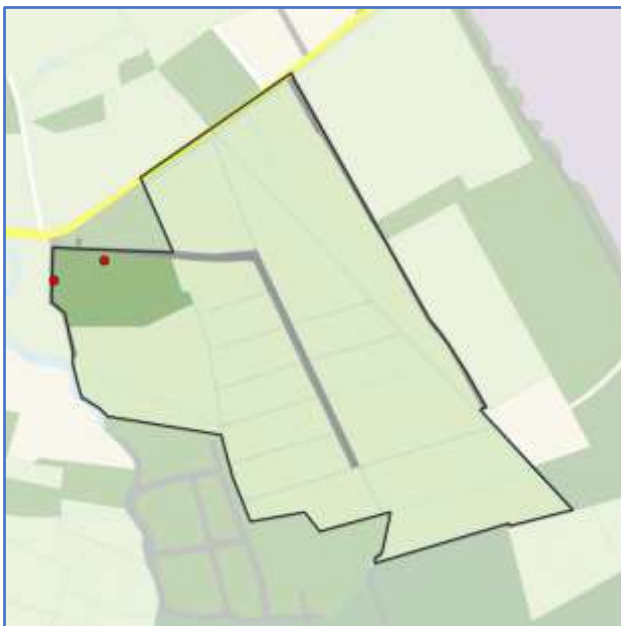

2.2.16 Winterkoning, 2 territoria

De luide zang van de Winterkoning is overal te horen waar opgaande begroeiing aanwezig is. De hoogste dichtheden komen voor in rijk gestructureerd loofbos. Strenge en sneeuwrijke winters, zoals midden jaren tachtig en negentig, zorgen voor forse verliezen, in het bijzonder in minder optimale biotopen. De landelijke stand wordt soms bijna gehalveerd door zulke winters maar herstelt hiervan binnen enkele jaren. Los van deze tijdelijke inzinkingen neemt de broedpopulatie toe, in het bijzonder in het lage deel van het land.

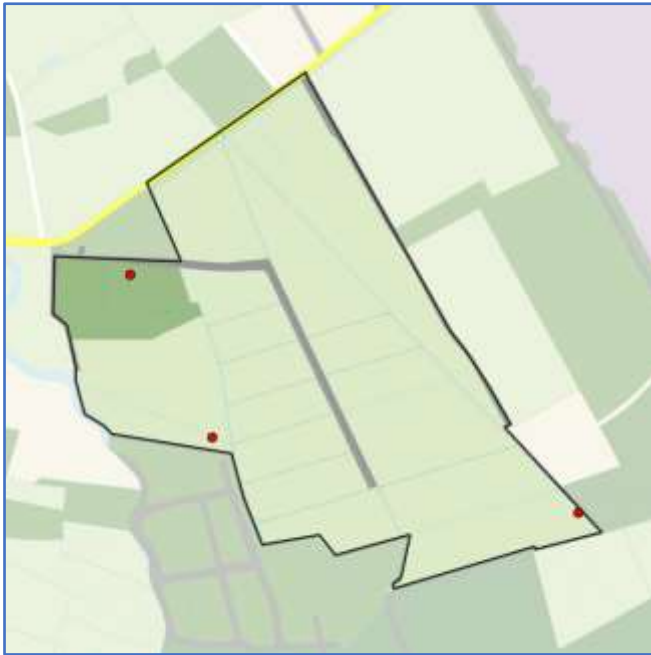
2.2.17 Roodborsttapuit, 2 territoria

Roodborsttapuiten broeden vooral op de hoge zandgronden, in de volledige kuststrook inclusief de Waddeneilanden en in Zeeuws-Vlaanderen. Ze bewonen zowel open boerenland met greppels en ruige wegbermen als natuurgebieden (heide, hoogveen, duin). Aan de rand van stedelijk gebied worden braakliggende gronden bezet. Aantallen en verspreiding namen vanaf ongeveer 1975 sterk af, vooral in het boerenland. De soort verdween zelfs in bepaalde regio's als de oostelijke Achterhoek en Zuid-Limburg. Sinds ongeveer 1990 volgde een verrassend en krachtig herstel, dat nog steeds aanhoudt. In het boerenland profiteert de soort van kleinschalige ingrepen als extensiever bermbeheer en renaturering van beekdalen. In natuurgebieden was het terugdringen van bosopslag in het voordeel van de Roodborsttapuit.

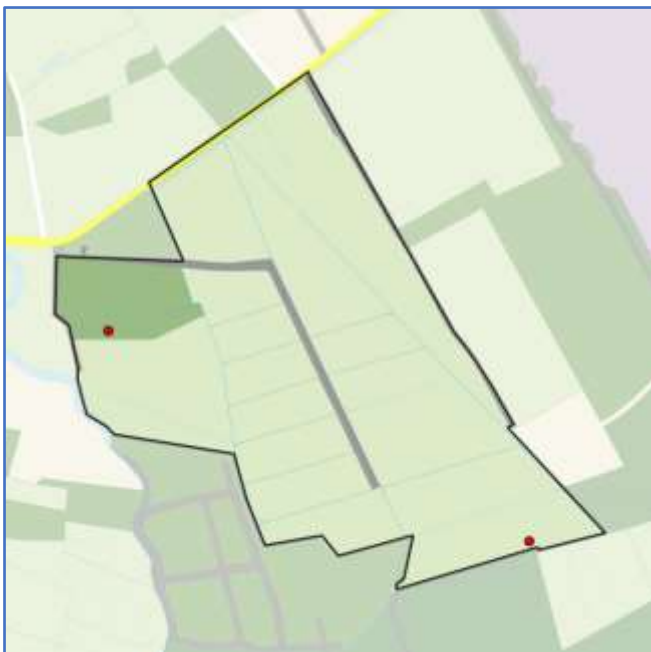
Het natte bosgebied lijkt geen optimaal broedgebied voor de Roodborsttapuit. Toch zaten er steeds twee zingende mannetjes.

2.2.18 Merel, 3 territoria

Als talrijkste broedvogel in Nederland ontbreekt de Merel alleen in landschappen zonder bomen of struiken. De hoogste dichtheden per vierkante kilometer zitten in stedelijk gebied met veel groen, in agrarisch cultuurland met veel heggen en in randen van gevarieerde loofbossen. Van schuwe bosvogel is de Merel in de afgelopen twee eeuwen veranderd in een succesvolle cultuurvolger. De aantallen namen ook in de afgelopen tientallen jaren nog toe, deels door het bezetten van nieuwe gebieden zoals in uitbreidingswijken of bosaanplant, vooral in Laag-Nederland. Sinds ongeveer 2005 stagneren de aantallen of nemen ze licht af. Dit zou een gevolg kunnen zijn van enkele droge voorjaren, die ongunstig zijn voor de vooral van regenwormen levende Merel. Hoewel vaak waarneembaar, zijn er geen bewijzen dat predatie van nesten en jongen door Eksters van betekenis is voor de populatie Merels.

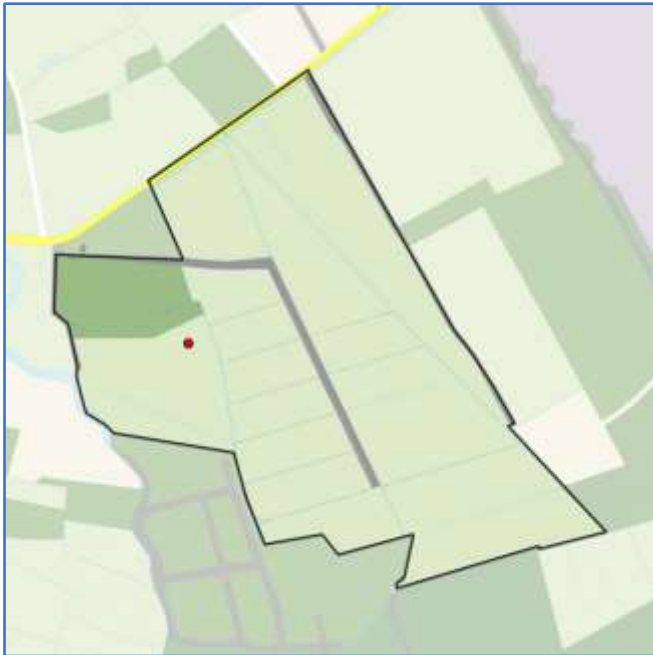
2.2.19 Zanglijster, 2 territoria

Zanglijsters broeden bijna overal waar voldoende bomen en struiken aanwezig zijn. De dichtheden zijn nergens zo hoog als in gevarieerd loofbos, jonge aanplant en groene stadswijken. Streng winterweer dat tot in Zuid-Europa doordringt zorgt voor inzinkingen in de landelijke stand, zoals het geval was rond 1985. Series van zachtere winters zorgen voor een snel herstel. Op de langere termijn gerekend zijn de landelijke aantallen toegenomen. In delen van de hogere zandgronden namen ze echter af.

Bij elk bezoek was de Zanglijster steeds erg druk met zijn zang.

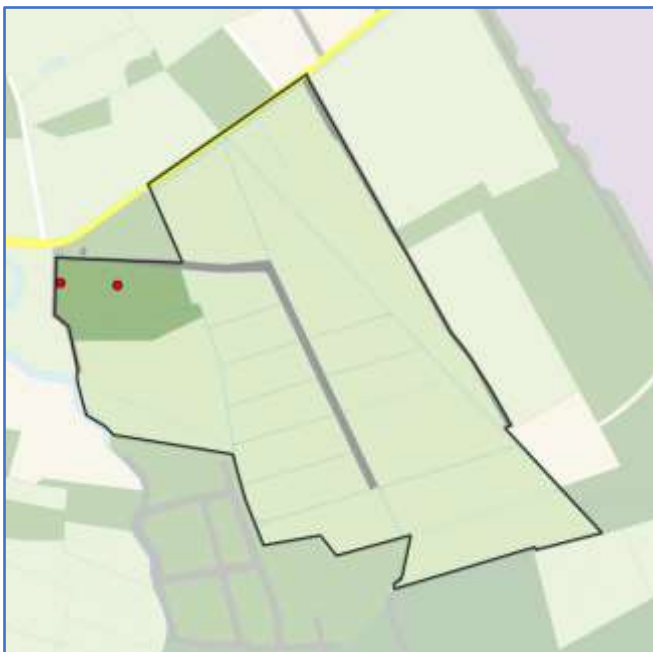
2.2.20 Sprinkhaanzanger, 1 territorium

Sprinkhaanzangers broeden door het hele land in open moerassige vegetaties met een niet te hoge waterstand. Ze zijn vooral goed vertegenwoordigd in West- en Noord-Nederland, waar ze lokaal talrijk kunnen zijn in regelmatig gemaaid riet in het laagveengebied of, maar dan tijdelijk, in verdrogende moerassen. Per gebied kunnen de aantallen jaarlijks opvallend schommelen. Dit is deels een gevolg van het terreinbeheer of de waterstand, maar hang vermoedelijk deels ook samen met de situatie in de West-Afrikaanse overwinteringsgebieden. De landelijke stand nam in de afgelopen tientallen jaren duidelijk toe.

Leuk was de aanwezigheid van de Sprinkhaanzanger in het natte grasgebied ten zuiden van het bosperceel.

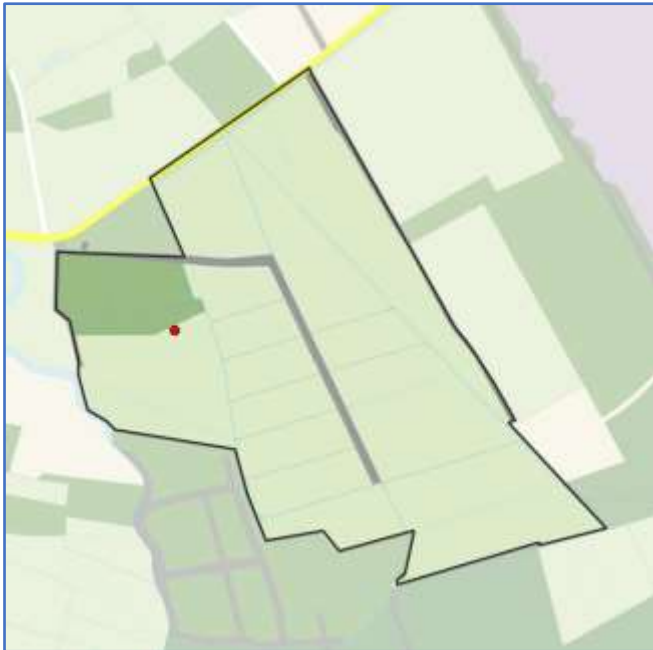
2.2.21 Bosrietzanger, 2 territoria

Bosrietzangers hangen hun nest op aan stevige stengels in een vaak vochtige, soms echter droge omgeving. Ze kunnen zowel talrijk zijn in verruigde moerassen met enige opslag als in brandnetelvelden met veel overjarige stengels. De dichtheden op de kleigronden zijn veel hoger dan op de zandgronden. In zeer bosrijke omgeving hebben Bosrietzangers weinig te zoeken. Als pioniervogel profiteert deze soort snel en soms massaal van tijdelijk beschikbare biotopen. De aantallen wisselen daarom per gebied vaak sterk van jaar tot jaar. Landelijk gezien vertonen de aantallen geen duidelijke ontwikkeling.

Bij aankomst van het gebied zaten er steeds twee Bosrietzangers te zingen.

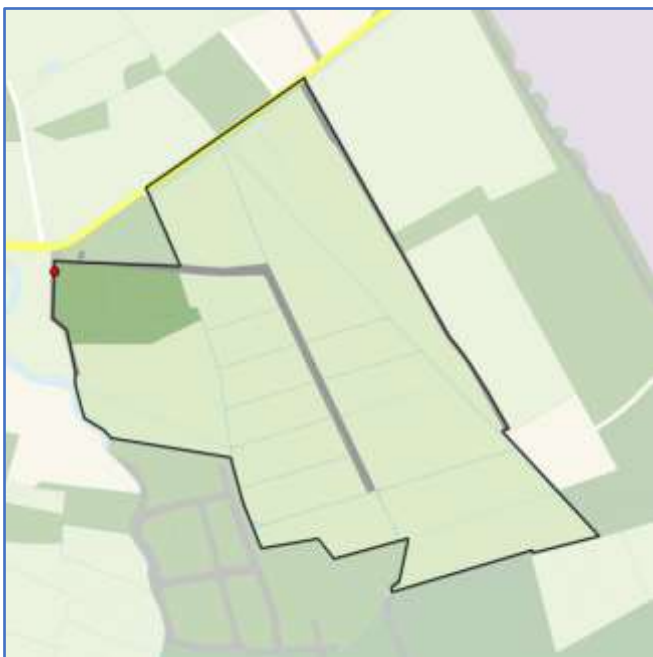
2.2.22 Kleine Karekiet, 1 territorium

De Kleine Karekiet is een algemene broedvogel van rietmoerassen. Doorgaans geldt: hoe meer riet, hoe meer Kleine Karekieten. De aantallen en dichtheden in het waterrijke westen en noorden van het land zijn dan ook hoger dan op de zandgronden. Hier ontbreekt de soort over grote oppervlakte (Veluwe) bij gebrek aan biotoop. De landelijke aantallen zijn sinds ongeveer 1960 toegenomen. Vanaf 1990 vertonen ze geen duidelijke ontwikkeling meer. Van een duidelijke relatie met de neerslag in de Sahel, zoals bij de Rietzanger, is geen sprake.

Omdat de Bosrietzangers in het gebied aanwezig waren was de Kleine Karekiet ook te verwachten.

2.2.23 Spotvogel, 1 territorium

De Spotvogel broedt door het hele land, met een voorkeur voor klei- en veengronden. In tegenstelling tot de meeste zangers wordt open boerenland met erfbeplanting en singels geprefereerd boven bosgebieden. Jonge aanplant (loofbos) kan echter tijdelijk dicht bezet zijn, ook in stedelijk gebied (parken in aanleg). De landelijke aantallen nemen sinds 1975 of eerder af. Dit vormt onderdeel van een proces dat heel West-Europa beslaat. Het wijst op noordwaartse verschuiving van broedgebied, mogelijk door klimatologische oorzaken. De afname bij ons heeft niet te maken met concurrentie met de naar het noorden oprukkende Orpheusspotvogel.

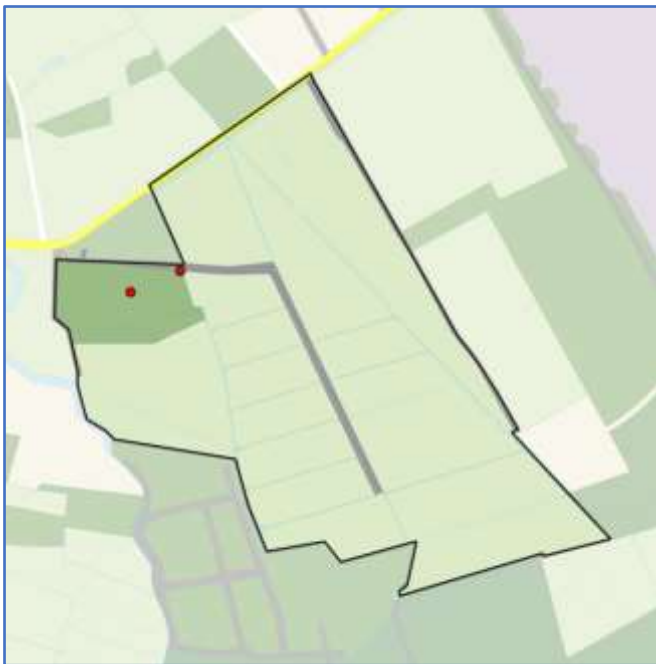
Helemaal vooraan bij de ingang was de zangpost van de Spotvogel. Deze bleef onophoudelijk zingen.

2.2.24 Grasmus, 3 territoria

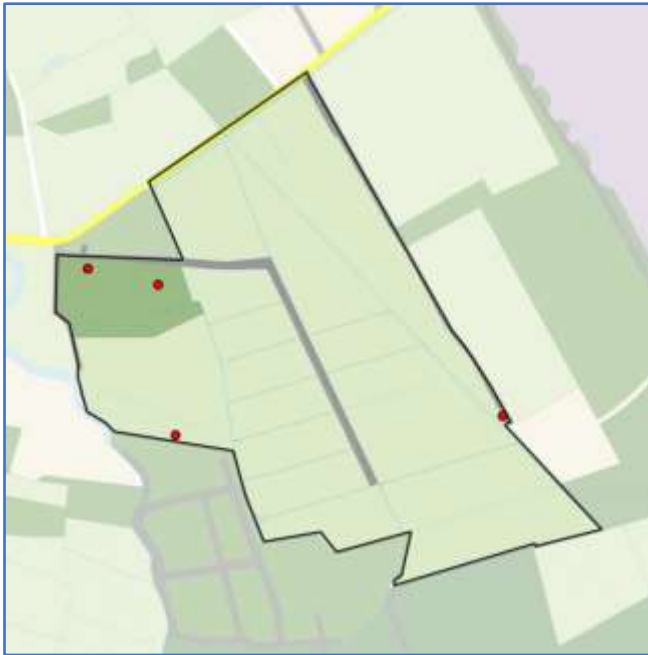
Grasmussen nestelen graag in doornstruiken of ruigte. Ze zijn dan ook het talrijkst in struweelrijke duinen en kleinschalig boerenland met veel heggen. In bos- en natuurgebieden bewoont de Grasmus doorgaans randen en open plekken met opslag. Diep in stedelijk gebied is de soort zeldzaam. Als overwinterraar in de Sahel is de Grasmus erg gevoelig voor droogte aldaar. Zo'n situatie deed zich voor net voor de start van het broedvogelmeetnet. De gesuggereerde toename in de grafiek is dus grotendeels louter herstel na een diepe inzinking. Ook recente pieken en dalen vallen samen met gunstige of juist ongunstige overwinteringsomstandigheden in West-Afrika.

2.2.25 Tuinfluiter, 2 territoria

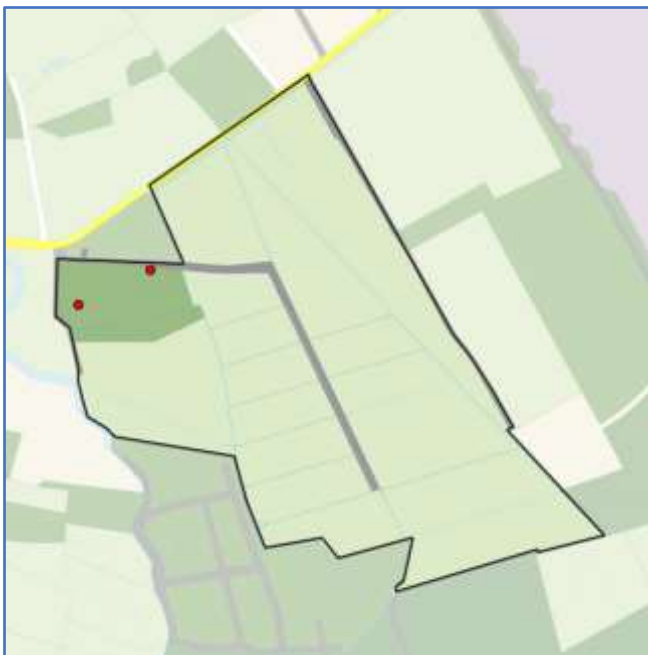
Tuinfluiters broeden in het hele land, met een voorkeur voor jonge aanplant, moerasbos, struweelrijke duinen en kleinschalig boerenland met uitgegroeide heggen. In uitgestrekte oudere bossen bewoont de soort vooral de randen en verjongingsplekken, in stedelijk gebied doorgaans alleen parken en tuinen met dichte ondergroei. De landelijke aantallen maakten op de lange termijn weinig verandering door maar neigen om onbekende redenen sinds de eeuwwisseling naar enige afname.

2.2.26 Zwartkop, 4 territoria

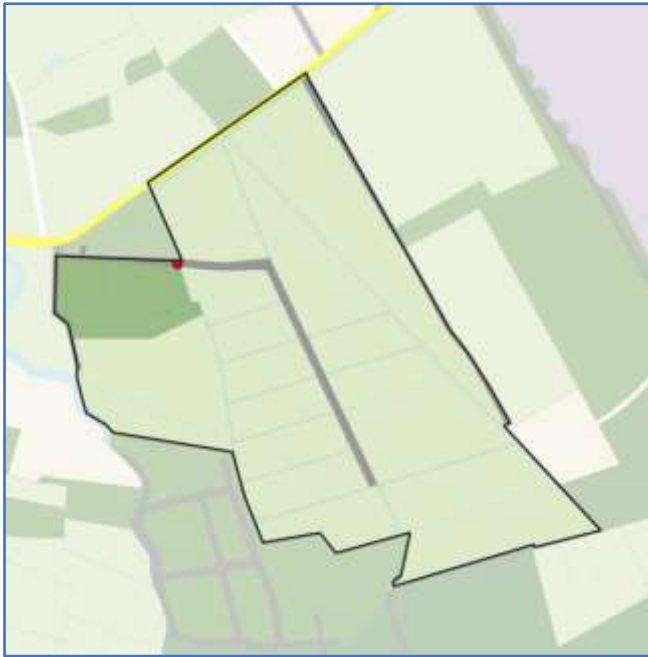
De meeste Zwartkoppen huizen op de hoge gronden, met name in gevarieerde bossen met een hoog aandeel loofhout. Het voorkomen in de open delen van West- en Noord-Nederland is van betrekkelijk recente datum, na 1975. Het werd mogelijk gemaakt door toegenomen beplanting, waaronder in stedelijke uitbreidingsgebieden. Ook elders is deze soort, die vroeger als kensoort van zwaar loofhout werd gezien, tegenwoordig een normale broedvogel in parken en grote oude tuinen. De landelijke broedpopulatie nam de afgelopen tientallen jaren continu toe.

2.2.27 Tjiftjaf, 2 territoria

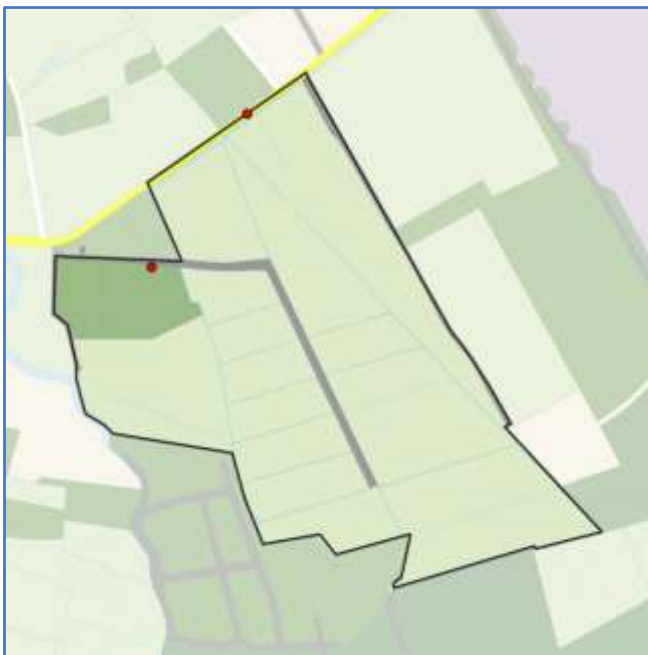
Hoewel hij in het hele land broedt, bereikt de Tjiftjaf vooral hoge dichtheden in goed ontwikkelde loofbossen met veel ondergroei, in het bijzonder op de kleigronden. Maar hij is ook een gewone broedvogel van tuinen en parken in stedelijk gebied en singels en bosjes op het platteland. Daardoor kon hij zich sinds ongeveer 1975 ook vestigen in voorheen te kale gebieden in West- en Noord-Nederland. Toegenomen verstedelijking en beplanting speelden de soort hier in de kaart. De landelijke aantallen nemen al tientallen jaren toe, echter met soms forse en moeilijk verklaarbare inzinkingen.

2.2.28 Pimpelmees, 1 territorium

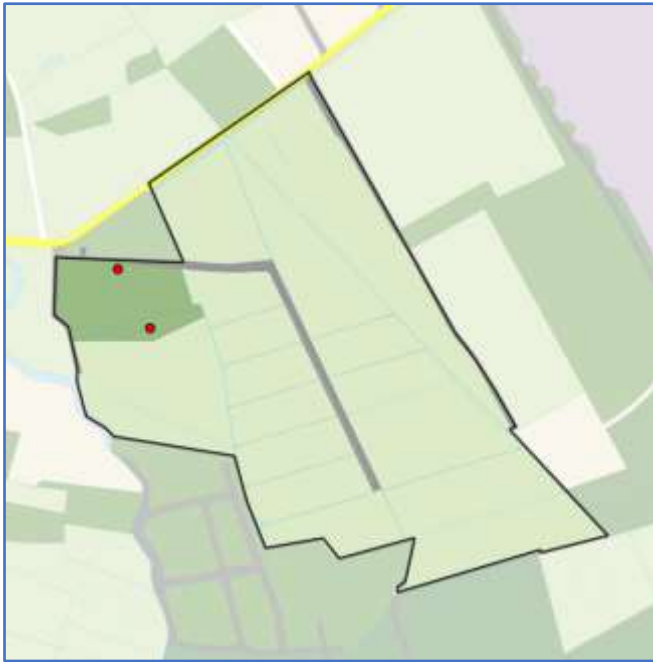
Pimpelmezen ontbreken vrijwel nergens in Nederland waar bomen staan. Ze zijn het talrijkst in oud loofbos op de hoge gronden, maar het ophangen van nestkasten kan de dichtheden ook in andere biotopen verhogen. Nieuw beschikbaar gebied wordt vlot gekoloniseerd, zoals op grote schaal bleek uit het in gebruik nemen van Zuidelijk Flevoland, drooggelegd rond 1970 en nog geen kwart eeuw later volledig bezet. De landelijke aantallen nemen geleidelijk toe. Het ouder worden van bossen (meer nestgelegenheid) speelt hierbij een rol, net als verstedelijking (met in het kielzog groenvoorziening) in voorheen open gebied in West- en Noord-Nederland.

2.2.29 Koolmees, 2 territoria

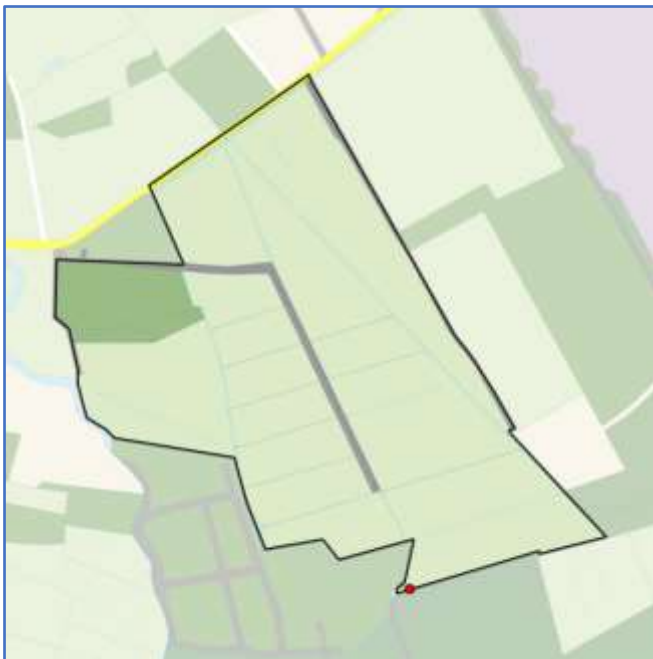
In heel Nederland zijn Koolmezen te vinden, enkele boomloze gebieden daargelaten. De soort heeft een voorkeur voor oud loofbos maar kan door het ophangen van nestkasten ook in andere bostypen of in stedelijk gebied hoge dichtheden bereiken. Afgezien van de vlotte kolonisatie van geschikte nieuwe gebieden (bijvoorbeeld Zuidelijk Flevoland, drooggelegd rond 1970) is de verspreiding al vele decennia ongewijzigd. De landelijke aantallen namen in dezelfde periode licht toe, met inzinkingen na winters met strenge vorst en veel sneeuw. De toename zal (deels) samenhangen met het ouder en geschikter worden van veel bossen en het aanleggen van groenvoorzieningen in verstedelijkend, voorheen open landschap. In naaldbossen op arme zandgronden zijn de broedresultaten matig door kalkgebrek en wordt enige afname verwacht.

2.2.30 Boomkruiper, 2 territoria

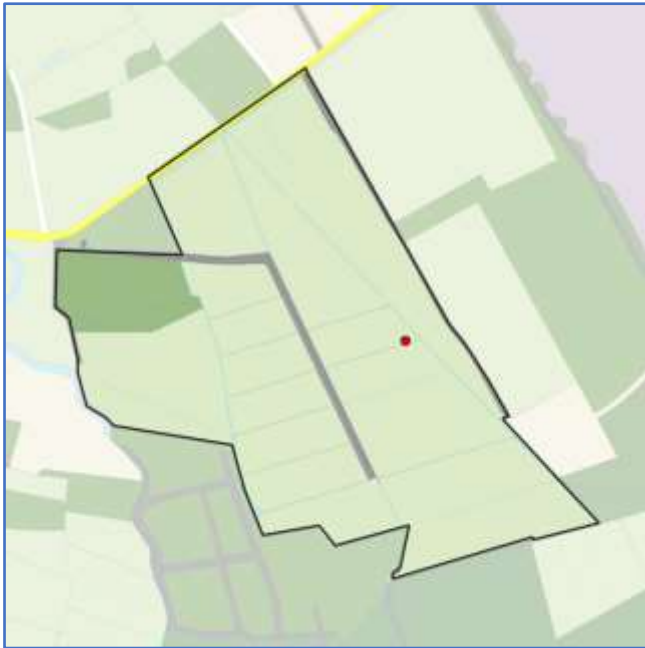
Boomkruipers hebben forse bomen nodig met een ruwe stam, maar het hoeven er niet veel te zijn. De soort kan daarom nestelen in laan- of erfbeplanting in open landschap. De hoogste dichtheden komen echter voor in gevarieerd en niet al te intensief onderhouden bos met een groot aandeel loofhout. Zulke bossen vinden we met name in het oosten, zuiden en midden van het land en in de binnenduinrand. De landelijke aantallen nemen al enkele tientallen jaren toe. De toenemend ouderdom van het Nederlandse bos is gunstig voor deze soort, net als het aanleggen van bossen, parken en singels in voorheen open landschap. De verspreiding is in het laatste kwart van de twintigste eeuw sterk uitgebreid in de lage delen van het land.

2.2.31 Wielewaal, 1 territorium

Wielewalen zijn gebonden aan loofbomen en zijn het talrijkst in broekbos en ouder populierenbos. Op drogere gronden heeft de soort een sterke voorkeur voor zomereiken en, meer regionaal (Peel) berken. Sinds ongeveer 1975 verdween de Wielewaal uit veel gebieden op de zandgronden, waar hij voorheen ook in gemengd bos nestelde. In Laag-Nederland boekte hij lokaal enige terreinwinst, vooral in moerasbos. In Flevoland huisden tijdelijk hoge dichtheden, maar sinds 1990 is de soort hier sterk afgenomen. De afname houdt vrijwel zeker verband met factoren in zowel de broedgebieden (verdroging van bossen, voedselarmoede in agrarisch cultuurland) als de trek- en overwinteringsgebieden (ontbossing, jacht).

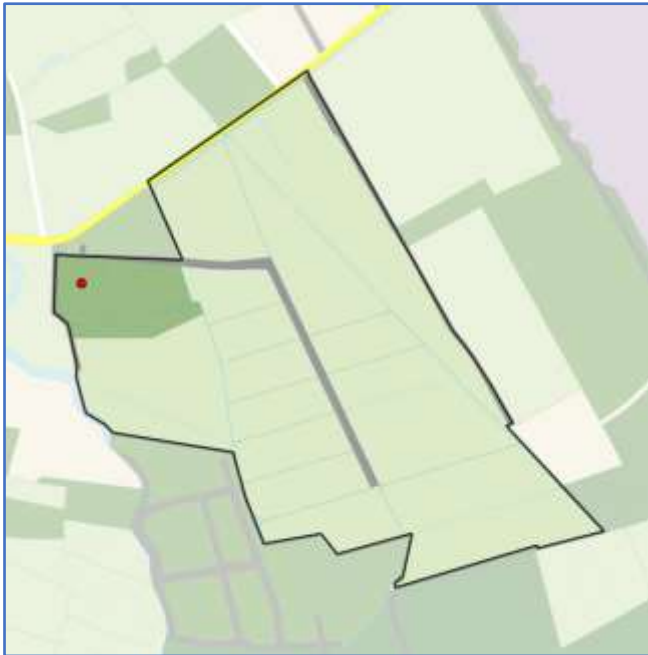
2.2.32 Grauwe Klauwier, 1 territorium

Het merendeel van de Nederlandse Grauwe Klauwieren broedt in structuurrijke heide- en veengebieden en in kleinschalig agrarisch landschap. De verspreiding kent zwaartepunten in Drenthe, delen van de Veluwe en Zuid-Limburg. De oorspronkelijk ruime verspreiding in de duinstrook, inclusief de Waddeneilanden, was omstreeks 1985 nagenoeg opgelost; pas rond 2010 begon de soort zich hier weer mondjesmaat te vestigen. Ook op de hoge gronden kwam de Grauwe Klauwier in de eerste helft van de twintigste eeuw veel verspreider voor dan tegenwoordig, ondanks enig recent enig herstel. De Nederlandse broedpopulatie telde begin twintigste eeuw mogelijk enkele duizenden paren, maar nam na 1950 scherp af naar een dieptepunt van rond 100 paren in 1985, voor een groot deel gehuisvest in één reservaat (Bargerveen Drenthe). De afname is het gevolg van een enorme verarming van het insectenleven (voedsel) in zowel natuurgebieden als agrarische landschappen, verergerd door het verdwijnen van kleine landschapselementen. Het recente deelherstel naar enkele honderden paren houdt verband met lokaal gunstig terreinbeheer maar is ook onderdeel van een internationaal proces. Tijdens het inventariseren werden er regelmatig twee mannetjes gezien.

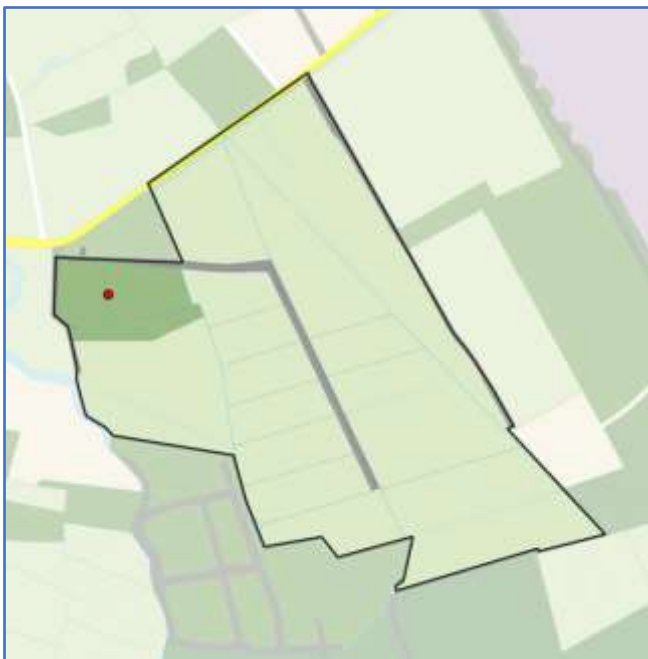

2.2.33 Ekster, 1 territorium

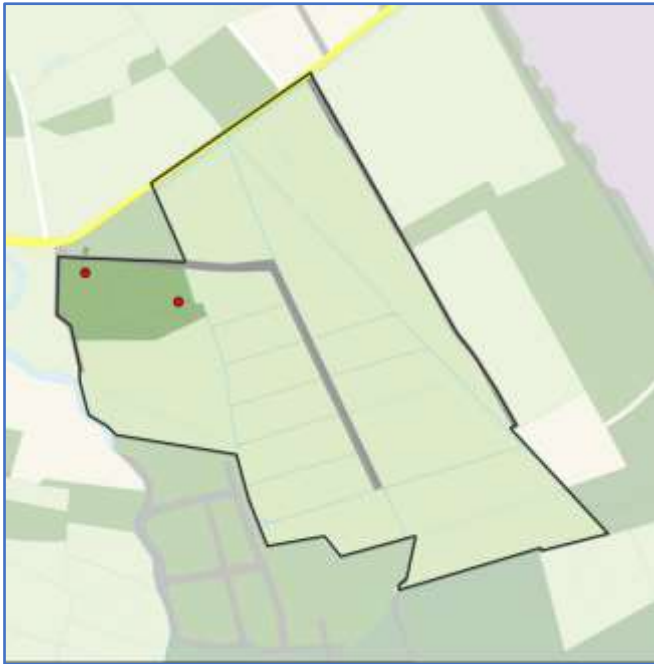
Met uitzondering van boomloze landschappen of juist uitgestrekte bossen zijn Eksters bijna overal te verwachten. Ze hebben een voorkeur voor boerenland met singels en uitgegroeide hagen, maar zijn in sommige woonwijken met veel plantsoenen en hoge bomen zeker zo dik gezaaid. Sinds ongeveer 1975 werden grote delen van Zeeland, Flevoland en enkele Waddeneilanden aan het verspreidingsgebied toegevoegd. Meer nestgelegenheid en minder jachtdruk opende de weg naar deze regio's. Op de hoge gronden zijn de aantallen sinds 1990 duidelijk afgenomen, vooral in bosrijke gebieden. De Ekster kreeg te maken met de terugkeer van een geduchte predator (Havik), ondervond nestplaatsconcurrentie (Zwarte Kraai, dominant) en kende vermoedelijk ook voedselproblemen door veranderde landbouwpraktijken. In stedelijk gebied is de soort sinds de jaren zeventig en tachtig overal sterk toegenomen.

2.2.34 Spreeuw, 1 territorium

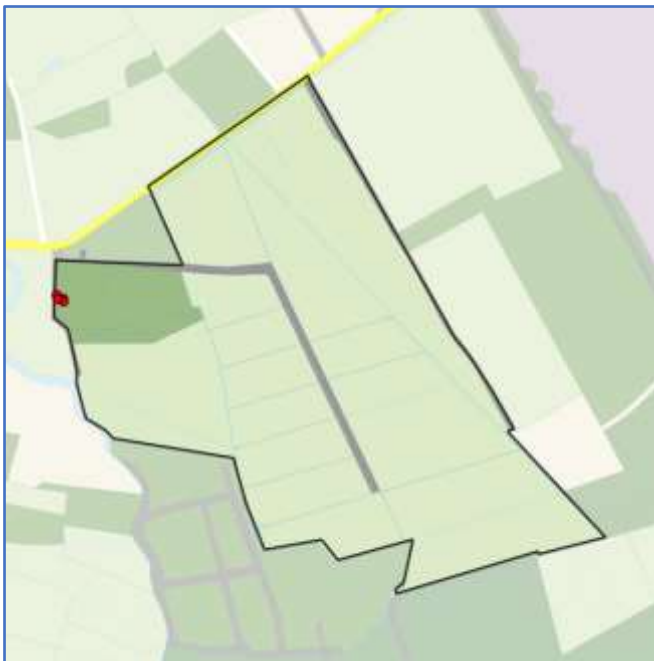
Spreeuwen zijn in het hele land bekende broedvogels. Ze zijn het talrijkst in boerenland met veel gras en in stedelijk gebied met veel gazons. Het voorkomen in bos blijft beperkt tot randsituaties. De landelijke aantallen namen vermoedelijk tot midden twintigste eeuw toe. Vanaf 1990 of eerder is het echter afname wat de klok slaat, in het bijzonder in bossen. De afstand tot voedselgebieden (graslanden) is vermoedelijk op veel plekken te groot geworden voor profijtelijk broeden. De aantalsontwikkeling in boerenland en stedelijk gebied is divers, al krijgen negatieve tendensen ook daar de overhand.

2.2.35 Vink ,2 territoria

De Vink is na de Merel de talrijkste broedvogel in Nederland. In het algemeen geldt: hoe meer oude bomen, hoe meer Vinken. De dichtheid is dan ook het hoogst in de bosrijke gebieden op de hoge gronden. Door toegenomen aanplant van bos en bomen vestigde hij zich echter ook in de lagere delen van het land, soms in substantiële aantallen zoals in de bossen in Flevoland. In stedelijk gebied ontbreekt de Vink vrijwel nooit in parken en groene wijken. De sterke landelijke toename in het laatste kwart van de twintigste eeuw vlakke of rond de eeuwwisseling: vrijwel alle beschikbare broedhabitat is nu bezet.

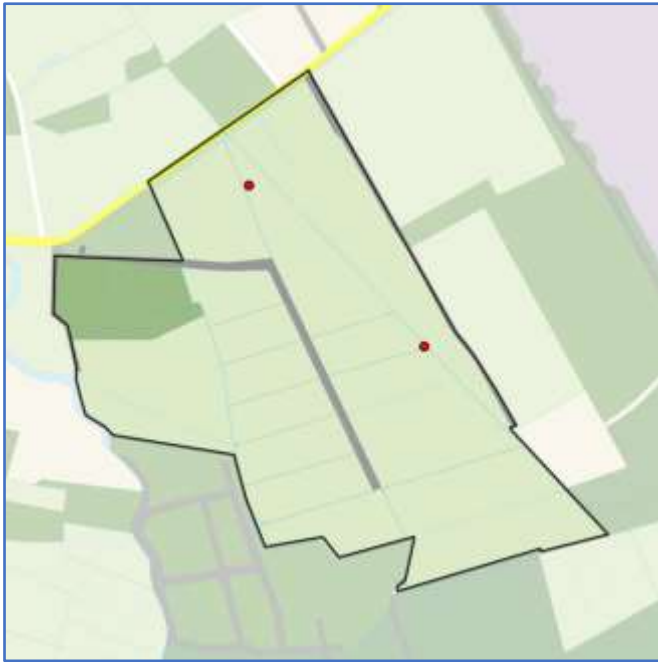
2.2.36 Putter, 4 territoria

Putters zijn het meest algemeen in Laag-Nederland, in stedelijk gebied met groene wijken en boerenland met erf- en wegbeplanting of boomgaarden. Van hieruit hebben ze zich vanaf 1975 spectaculair in oostelijke richting uitgebreid, met name op kleiige gronden. Het is in feite de stroomversnelling van een proces dat al meer dan een halve eeuw bekend is en nog steeds doorzet. Kleine verliezen langs de oostgrens (mogelijk een andere ondersoort) vallen hierbij in het niet.

Putters nestelen graag in kleine kolonies. Hier waren maar liefst 4 mannetjes in een klein gebiedje aanwezig.

2.2.37 Geelgors, 2 territoria

Geelgorzen broeden tegenwoordig vrijwel uitsluitend op de hoge zandgronden. Ze bewonen hier heide met opslag, bosranden en jonge aanplant, naast kleinschalig boerenland met veel akkers. De verspreiding kromp sinds ongeveer 1975 in oostelijke richting in. De soort is inmiddels verdwenen uit West-Nederland, waar hij lokaal nog een algemene broedvogel was tot halverwege de twintigste eeuw. Ook in Midden-Nederland en delen van de zandgronden namen de aantallen eerst af. Meer recent neemt de Geelgors echter (sterk) toe in het noordoosten van het land.

2.3 Conclusies

Omdat het gebied nog in ontwikkeling is en er in het begin van het seizoen nog nauwelijks begroeiing (buiten de bomen en struiken) was in de pas bewerkte delen krijg je hier specifieke vogels. Op de kale zandige bomen krijg je dan Kleine Pleviertjes. Deze zullen in de toekomst wanneer het gebied begroeid raakt niet meer terugkeren. Dat geldt ook voor soorten zoals de Kievit. De Tureluur zou wel terug kunnen keren wanneer het natte grasland zich nog meer gaat ontwikkelen. De komende jaren kan het gebied zich gaan ontwikkelen. Als de nieuw aangeplante bomen zich wat gaan ontwikkelen zal dit ook een toename van de zangvogels als gevolg krijgen.

2.4 Soortbeschrijvingen niet broedvogels

Soort	Maximaal aantal
Grote Zilverreiger	6
Blauwe reiger	4
Zwarte Ooievaar	3
Lepelaar	14
Knobbelzwaan	4
Casarca	1
Krakeend	2
Wintertaling	4
Buizerd	2
Torenavalk	1

Soort	Maximaal aantal
Meerkoet	4
Kievit	4
Witgat	1
Oeverloper	3
Zwarte Specht	1
Grote Gele Kwikstaart	2
Zwarte Kraai	4
Kneu	15

In het vroege voorjaar zat er een Casarca op het water nabij de Strabrechste Dijk. Bijzonder waren de Zwarte Ooievaars die al vroeg in de zomer aanwezig waren. Meestal betreffen dergelijke vroege waarnemingen niet broedende onvolwassen vogels. Maar gezien het kleed waren dit alle drie volwassen vogels.

Zeker bijzonder was ook de aanwezigheid van de Lepelaars. De eerste dagen waren er meestal drie à vier vogels aanwezig. Maar het maximumaantal vogels was 14 stuks. In de zomer en herfst werden er groepen Lepelaars waargenomen in het Beuven en in het Soerendonks Goor. Ook in de plas in het Weerter Bos zijn ze geruime tijd gezien.

2.4.1 Aanbevelingen

De Grote Gele Kwikstaart heeft zich erg lang in het gebied opgehouden. Als er nestkasten aangebracht worden onder de bruggen van de Rieloop en de Kleine Dommel bestaat er een goede kans dat deze soort zich gaat vestigen.

3 Literatuur

<i>Auteur</i>	<i>jaar</i>	<i>Naam</i>
Nils van Duivendijk	2022	<i>Handboek Europese vogels</i>
Jan-Willem Vergeer, et. al	2012	<u>Handleiding Sovon broedvogelonderzoek</u> , <i>BMP & kolonievogels, Sovon, Nijmegen</i>
Microsoft	2012	<i>Satellietfoto</i>
TopoGPS-app	2020	<i>Kaartmateriaal</i>
Geert Engels	2022	<i>Foto's van het gebied op de voorpagina en vogelfoto's bij de beschrijvingen</i>
Sovon		<i>Soortenkaartjes. Deze komen uit het Avimap-systeem. Beschrijvingen bij de soorten.</i>
KNMI		<i>Weer- en klimaatdiensten</i>

Alle rechten voorbehouden. Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbenden noch mag het zonder schriftelijke toestemming worden gebruikt voor commerciële toepassingen en/of voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

De auteur besteedt de grootst mogelijke aandacht aan de juistheid van informatie in dit rapport. Fouten zijn echter niet volledig uit te sluiten. U kunt daarom geen rechten ontfemen aan deze teksten.